

Streuvels, Stijn (1971), *Volledig werk I. s.l., Orion.*

LANGS DE WEGEN (1902)

Dit is het eerste 'grote' werk van Streuvels. We hebben het in de tweede kandidatuur moeten lezen, maar ik herinnerde mij er niets meer van. Alleen de naam van het hoofdpersonage, Jan Vindeveughel, maar pas nadat ik de naam nu opnieuw gelezen had.

De lectuur is mij dik tegengevallen. De eerste helft gaat nog, al is de thematiek nogal banaal voor dit soort boerenromans à la Knut Hamsun. Paardenknecht Jan verneemt dat zijn vader gestorven is, trekt naar zijn geboortedorp, en erft het ouderlijk huis, dat echter een krot is. Onder druk van de pastoor trouwt hij met zijn buurvrouw, Vina. Ze krijgen zeven kinderen, maar het jongste (het enige dochtertje) sterft na drie jaar gesukkel en daarop ook Vina. Dat trouwen, kinderen krijgen, iets opbouwen, geconfronteerd worden met kindersterfte, tegenvallende oogst, armoede, de slechte hereboer die van de ellende van de kleine boertjes misbruik maakt om alles op te kopen, het is allemaal redelijk afgezaagd.

Streuvels heeft van zijn Jan een sombere, eenzellige piekeraar gemaakt die af en toe ook naar de fles grijpt om zijn miserie te vergeten. De scène waarin hij zat thuiskomt, zijn vrouw en kinderen slaat en ook de boel kort en klein slaat, is volstrekt ongeloofwaardig. In psychologie is Streuvels waarachtig geen held. Naar het einde toe wordt het verhaal totaal ongeloofwaardig. Waarom beschermt Jan Dolf, die de eigenlijke dief is? Waarom verachten de zes zonen hun bijna blinde vader zodat ze hem zelfs mishandelen en (zijn zij het?) zijn blinde ezel vermoorden. Dat is allemaal zeer naturalistisch, maar zelfs het naturalistische moet geloofwaardig proberen te blijven. Het is, zoals steeds bij Streuvels, allemaal zeer langdradig verteld al ontbreken hier gelukkig de obligate, niet-functionele, veel te lange natuurbeschrijvingen. Er klopt ook iets niet met de leeftijden. Al in het begin (718) wordt Jan genoemd "De oude van 't hof", maar zo oud kan hij niet zijn want hij moet nog trouwen en zeven kinderen krijgen. Wanneer zijn vrouw sterft, denkt Jan "en z'is nog zo jong", al heeft ze intussen al zeven kinderen op de wereld gezet (842). Op blz. 884 vernemen we dat Jan "dertig jaar" met de "peerden gewrocht" heeft bij de eerste boer (boer Hoste). Er klopt iets niet met de leeftijden in dit verhaal.

Het is in ieder geval geen meesterwerk en ik begrijp niet waarom wij dat boek hebben moeten lezen. Ik geloof dat Jos Vlasselaers daar in een seminarie twee uur op een totaal onbegrijpelijke manier over kon oren, maar dat kon hij over ieder boek.

ENKELE OPVALLENDE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

"de bilk" (716) = afgesloten kleine weide, boomgaard waar de koeien grazen

"ten ondomme" (811, 825)

"verdemeleerd" (830)

"hertenagelke" (837)

Personificatie: "de bomen kwamen" (741)

Noodlot: (751, 769)

Wegen: (740, 769, 832, 841)

Philip Vermoortel

08-2020